

lés fájdalmaitól, visszaadta egészségedet, s már szent templomában áldhatod, magasztalhatod szent nevét. Adj hálát Istennek jótéteményeiért, s noha gyermekedet kiszólitotta e világból, áld mégis őt, s nyugodjál meg szent akaratján, mondván: Az ur Isten adta, az ur Isten el is vette, legyen áldott az ő szent neve. (Ha a kisdéd a keresztséget fölvetete, adassék hozzá a következő): Azzal vigasztald magad, hogy Isten kisdéd gyermekedet a bűntől megtisztítván, őt magához vette, s jelenleg már az angyalokkal együtt imádja éretted az angyalok királyát, kinek szent neve és akaratja dicsértessék, és dicsőíttessék mind örökön örökké. Amen.

A zsoltárokat szintén anyanyelven lehetne mondani, ezek után pedig így szólítani meg az aszszonyt: Járulj be Isten templomába, s imádd a boldogságos szűz Máriának fiát, ki téged gyermekkel megáldott, a mi urunkat s közbenjárónkat Jézus Krisztust, ki az Atyával és Szentlélekkel él és uralkodik mind örökön örökké. Amen. — Az anyanyelven fölolvasható evangelium után: A mindenható Istennek az Atyának és Fiának és Szentléleknek békesége s áldása szálljon le rád s maradjon veled mindig. Amen.

(Folytatása következik.)

A tanítók lelkiépülése és tanácskozmányaik.

Az iskolai élet mezején nagyobb sürgeséget tapasztalni most nálunk, mint talán bármikor ezelőtt. Népiskoláink is új életre serkentek. Nem csuda! Az emberen csak fog a szó. Ennek pedig hiával nem vagyunk, akár az egyházi, akár a világi hatóság részéről. Sőt a hirlapi levelezők se ra vonják meg az iskolától a lelkesítés és tanácsadás jótéteményeit. Csak a minap is egyvalaki Hontból azon (ha nem célzásakart lenni) ohajtással állt elő (Magyar Sajtó 32 sz.) hogy a tanítók iskolában tanítsák a szőlőmivelést és pincekezelést. Mintha éppen ők tudnák ezt legjobban. No de már az is jó, hogy az iskola érdekét annyian szívőkön viselik. Nemis egészen meddő ezen részvét. Csaknem naponkint halljuk, hogy itt-ott iskolát állítottak vagy a régít tágitották, a tanító illetékét megtoldották stb. Ilyesek hallatára e sorok írója is fölvidul; mert a célszerű elrendezés és jobb ellátás segítő, serkentő befolyását tudja méltányolni. Amabban nagy nevelői momentum rejlik, emerre nézve pedig: az ember ember, és dignus est operarius mercede sua. Iskolakönyveink is vannak s lesznek — a tudomány igényeinek, mint mondják, jó formán megfelelők és — hiterkölesi tekintetben a nm. püspöki kartól jóváhagyvák.

De csakugyan mégis „Spiritus est, qui vivificat“, (Ján. 6, 64.) s tudjuk, hogy az első századokbeli keresztnyek földalatti barlangokban is megtörhetlen bajnokaivá edződtek a hit-, remény- és szeretetnek. Ezzel ugyan nem mondunk semmi újat. Nem is az a szándékunk, hanem hogy e régi igazságot az illetők jobban szívökre vegyék. A tanító az iskola lelke. Láttam iskolákat, nem ugyan nagy számmal, melyekben szegényességök mellett is bizonyosan kedvelt Istennek, mert, jóllehet egyszerű de jámbor, a világot sembert keresztny szempontból néző, hivatásukat szerető tanítók voltak, kiknek emlékezetére is tisztelettel hajlom meg; növendékeik pedig a bölcsesség kezdetével valóan eltelve, kedvesek tanítóikkal együtt valamint az embereknél, úgy bizonyosan Istennél is. — És hála Istennek, ki a lényeket, gyakran elérhetlen, esetleges külsőségekhez nem kötö; különben mily ritka helyen lehetne jó iskola! — Bizonyoságot tesz mellettünk a kisdédek termeszete is. Ugyanis az eszmények után rajongó gyermeki kebel mindazon jó tulajdonságokat, tökélyeket, melyeknek, rövid élete folytán, ismeretére jutott, egy személyre viszi át s azokat ebben mintegy megtestessülni gondolja. Ez kezdetben a szülék, később a tanító személye, kiben hite szerint, mindezen tökélyek egyesülvék: „Ha az egész világ hazug, csalfa —, tanítóm nem az; ha maga az atyám is részeges, — de tanítóm, tudom bizonyosan, nem az; ha még szüleim is csizakodók, tanítóm bizonyosan békeszerető,“ így gondolkozik a gyermek s alig meri hinni, hogy tanítójának is vannak alsóbb szükségei, hogy ő is eszik és iszik szintúgy mint mások. Igen a tanító a gyermek szemében magasztos képe az emberi tökélynek, melynek tiszteletet követelő rámája az iskola. Még a szüléknek, különben oktalan, fenyegetése is, hogy „iskolában majd ránczba szednek, majd ad a tanító,“ — a gyermek elé a rosztat utáló s büntető bírónak képében tünteti föl a tanítót. A gyermek gyarlósága érzetében ragaszkodik a tökélyek ezen eszményéhez mint a repkény a tölgyhez, melynek hiányában a földön heverne s a nap tenyészítő sugaraihoz nem juthatna; — sőt ezen eszményképet a benne rejlő utánzás ösztönétől izgatva magában valósnítani is törekszik. És Istentől a gyermek lelkébe öntött eme tulajdonságok, a nevelők nagy előnyére, fáradságuk sikerét nagy mértékben biztosítják. Vajha ezt, kik a gyermekek nevelésére híva vagyunk, szüntelen szemmel tartanók!

Minél inkább úgy tünik föl a tanító a gyermekek előtt, mint fölségesb lény, annál hatályosb lesz ajkairól a helyeslő szó, annál mélyebben fog sebzeni rosztallása, és nevelői hatása annál eredményesb lesz. De éppen ezért jaj azon tanítónak, kiben a gyermek csak mindennapi közönséges embert lát, ki a büntetésben csak magát boszulja meg, kinek magaviseletéről az egyszerű gunyhóban is fejcsóválva beszélnek. Nincs nagyobb szerencsétlenség, mint ha a tanító képessége — s még ezerszerre inkább, ha erkölcsi értéke — felől a gyermek szívében kétely támad. A tanító szájában, ha egyszer iránta a gyermek bizodalma megrendül, még az Isten ígéje is hatálytalanná válik; a dicsé-

ret és rosztallás elveszti ösztönző erejét; s mit különben a szeretet és tisztelet kivivandott, azt a büntető zsarnokság csak egy pillanatra is alig lesz képes félig-meddig kicsikarni.

Ime mily eldöntő befolyással bír a tanító személyisége a gyermekre! S ép ezért nagy dolog, a szó teljes, magasztos értelemben jó tanítónak lenni; s ki akarná maga felől hinni, hogy az eszményt már elérte? A mit teszünk gyarló emberi mű, s az eredmény ritkán felel meg jámbor törekvéseinknek; s ha e miatt az Igazbírótól lehet egykor bocsánatot remélnünk, ne feledjük, hogy a k a r a t u n k r ó l mégis szigorú számadásra fogunk vonatni, s hogy nekünk van mondva: „Jaj annak, a ki e kisdetek közül csak egyet is megbotráncoztat!” Jó a jó tanítás, de a jó cselekedet jobb, s hol az Isten lelke szerinti jó akarat megvan, ott a jó cselekedet sem fog hiányzani, mely — jóllehet gyarlóságnak alávetve — mégis magán viseli az isteninek jellegét, mint mi magunk is Istennek képét viseljük. Semmi sem bizonyosabb, mint hogy a hitet és szeretetet s velők együtt az igazi vallásosságot nem annyira a szó, a belső élet ezen alapjai felőli oktatás, hanem inkább életben mutatkozó tények, példányok, magasztos eszményeik képesek — Isten után — bennünk fölébreszteni és ápolni. Csak a mindennapi közönyös vagy önző ember mosolyogja meg a hivatás eszményi fölfogását, csak az fogja ábrándnak mondani. A révész, ha a tulsó parton a kitűzött pontra akar jutni, magasabbra irányozza sajkáját, mint tulajdonkép a kikötő pont áll; mert tudja, hogy a folyam sebessége úgyis lefelé fogja sodorni. Az eszménykép olyan mint az uszóhólyag, a hozzá kapaszkodót fönn tartja, nem hagyja aljasságok közé merülni; olyan mint a tükör, ha bele nézünk, arczunkon a szennyet szemünkbe tünteti s mintegy kényszerít annak lemosására. „Mindenekben magad adj példát jó cselekedetekkel (Tit. 2, 7.) „Attende tibi et doctrinae; hoc enim faciens et te ipsum salvum facies et eos, qui te audiunt“; (I. Tim. 4, 16) az apostol ez intése a tanítónak is szól. A tanítás vele egyező magaviselet nélkül, mint a hit cselekedetek nélkül, holt; élőfa, mely virágzik ugyan, de jó gyümölcsöt nem hoz. A köznép, melyről azt szokták mondani, hogy gyermekállapotban van s épen azért annyian törekszenek őt oktatni, nevelni, a köznép is erkölcsi hibái- s gazdasági együgyűségéből, mint erre, bennünket közelebb érintő tény is tudnánk fölhozni, csak az úgy nevezett miveltebbek példája után fog legnagyobb részint kivergődni. Legyen a tanító mint a nap; világosítson és melegítsen.

De ezen igazság a neveléstanban sokáig mintha nem volt volna eléggé méltatva s a tanító személyiségének nevelői momentuma kellőképp kiemelve. A gyakorlati életben pedig a csak némi virágokkal kecsegtető, de gyümölcsöt nem hozó fa (a már önkezére jutott tanító) többnyire magára hagyatott, s a czélszerű gyökeres orvoslás jótéteményében ritkán részesült. Azon adag életnedv, melyet az uralkodó philosophiai formákba szorított — testben ugyan nem ritkán kövér de igazi kath. keresztény szellemben sovánny neveléstanból magába szítt, csak hamar föl lőn

emésztve*) s a tanítói élet és munkásság — hogy úgy mondjuk, egyedi — szükségleteinek megfelelő új erő, kitartás, tudomány és Istenben gyökerező bizodalom, szóval a specificum meritésére sem alkalom, sem eszköz és mód, talán még ösztön sem volt neki adva. S hol juthatni ehhez egyebütt, mint az örök életre fölszökkelő víznek forrásában? Ego sum vitis, vos palmites; qui manet in me et ego in eo, hic fert fructum multum; quia sine me nihil potestis facere. (Ján. 15, 5.) A tanítók a papság munkatársai az embernek Krisztus követőjévé s hasonlóságává nevelésében; e magasztos küldetés valóstására szükséges, hogy gyakrabban szívökre vegyék, mily nagy kincs, nem aranyon, ezüstön, hanem az ur Jézus sz. vérén szerzett kincs van rájuk bízva szegény és gazdag gyermekekben egyaránt, s hogy ők is tétetvék föltámadására és kárhoztájára sokaknak; szükséges, hogy hivatásuk szertete s az annak betöltésére szükséges isteni malaszt bennök ne csak ne hiányozzék, hanem napról napra gyarapuljon. Hogyan is lennének különben képesek oktatás, fegyelem, szoktatás és előképi példájokkal az ifjuságot, s adjuk hozzá, az egész községet — oda vinni, hogy Krisztus megváltása és saját szabad eltökélése által ismét azzá legyen, a mivé kezdettől fogva teremtve s rendelve van? S pedig ez a népiskola s tanítója czélja. Hogyan lesznek különben képesek annyi csábító hatások közepett megtartani azon szempontot, melyből az életet, embert, ennek rendeltetését, végczélját s az erre segítő eszközöket tekinteniök kell, (mert ezek alapigazságai a neveléstannak is!) hogy nyugott lélekkel és siker reményében dolgozhasák le nehéz napszámukat? honnét nyerének önförlázításukat annyira igénylő s oly gyakran hálátlanoknak látzó és nélkülözésekkel összekötött fáradaimaikra lelkesülést, állhatatosságot és türelmet, a körülöttünk, ordító oroslányként, leselkedő kényelem és élvezetvágy ingeri s kisértetei ellen fegyvereket? Oh mindezt csak onnét nyerhetik, honnét az evangéliom hirdetői s ezernyi vértanúk, meritették „aspicientes in auctorem fidei et consummatorem Jesum.“ (Zsid. 12. 2.)

„Jézus, szívünknek édene,
Elménk örök fénytengere,

*) „Azon kell lennetek barátim, néptanítók! (ír egykor Szabó Imre leveleiben a falusi mesterekhez) hogy a tökélyesedés útján meg ne álljatok, hanem folytonosan tanulás által mindig előbbre haladjatok. A tökélyesedés pályáján előbbre nem menni, anynyit tesz, mint visszamenni. Az emberi elme olyan mint a rét. Am nézzétek, a mint a réten mint hajt ki tavasszal a fű, s mint gyönyörködteti zöld bársonyával a szemet, biztatja jó szénatakarítással a gazdát. De ha később és gyakrabban nem öntözi meg Isten hasznos esővel, vagy az emberi szorgalom nem igyekszik e hiányt mesterséges öntözéssel pótolni: úgy végre kiszárad, elkopárodik az, és nem mulat rajta a szem, nem kaszál a gazda. Így, ha életünk tavaszán, ifju korunkban szerzünk ismereteket, melyek mint friss tavaszi hajtások szépek és reménydusak; ha csak elménket a szorgalomverejték harmatával utóbb is és sokszor nem öntözzük: úgy jár az, mint a kiszikkadt rét. Elfonyadnak ifjukori ismereteink, mint égető melegben a tavaszi gyönyörű hajtások; és életünk delén állni fogunk, mint a kopár rét, mely senkit sem gyönyörködtet, senki-nek se hajt hasznót.“ Áll ez a belső élet s a hivatás-szeretetre nézve is.

Melyből az élet áradoz

S erőt nyer, a ki lankadoz.“

énekli az anyaszentegyház a „Jesu, dulcis memoira“-ban.

Hivatásunkszerűleg betegek körül forgolódván mint-ha azt vettük volna észre, hogy a ragály csak fejlődése és erősödése időszakában hat a körüllevőkre, tetőpontjáról lefelé haladtában pedig elveszti ragadós természetét. Annyi bizonyos, hogy fanemesítési műtételünk sikerére okvetlen szükséges, miszerint az alany erősebb szerves működésben legyen! különben a gyenge ágnek vagy szemnek életet adni s azt magához forrasztani nem fogja. A tanító is csak fölfokozott és egyre növekedő belső lelki életével hathat a gyermek kedélyére. A mely mesterséget örömmel, kedv-teliséssel lát a gyermek apja által üzentni, kedve kerekedik ahhoz neki is, és viszont. Senki sem adhat azt, a mie nincs. Kell, hogy lángoljon Jézus szelleme a tanító keblében s az legyen gondolatai-, érzeményei- s tetteinek kiindulási pontja és zsinormértéke; csak így lesz képes Istennek kedves nemzetséget nevelni. Emitte Spiritum tuum et renovabis faciem terrae. Ez szilárd meggyőződésünk s ez iránt alkuba bocsátkoznunk nem lehet.

Az ujonan szervezendő praeparandiák iránt legfőbb helyen 1855. dec. 14-én jóváhagyott határozatoknak azon pontját (18. §. d.) hogy „a képezdei növendékek, oly helyeken, hol (mint a kispapok a seminariumokban) egy földél alatt nem lakhatnak, tisztességes kereszt. családoknál lakjanak“, az ezen intézetek részletes belső elrendezésekor arra fogja az illetőket kétség kívül vezérelni, hogy a növendékek, belső életükre vonatkozólag, az ő specialis hivatásukat tárgyaló egyházi beszédek- s évenként legalább kétszeri sz. gyakorlatokban hiányt ne szenvedjenek. „Ha a tanítók mint képezdei növendékek az intézetben az alázatosságot s kevéssel-megelégedést meg nem szokják, s magokat az ifjúság nevelésére Isten és az örök üdvösség kedvéért fölálldozni meg nem tanulják, úgy haszontalan lesz a jobb ellátás is, mert őket kielégíteni senki sem fogja. Ugyanis hol van a határ, melyen túl vágyaink terjeszkedni nem fognak, ha csak azt minmagunk nem jelöljük ki?“ (Hirscher javaslata a kereszténység sikeres ápolása iránt.)

Azonban midőn egy részről a tanítók lelki életének fölfokozása szüntelen növekedése iránti ohajtásunkat anynyira hangnyomatékozzuk, távol legyen tőlünk a kor és tudomány részéről a nevendékek képeztetése iránt támasztható méltányos igények- sőt követelésekkel nem gondolni. Hisz e tekintetben a mi egyéb foglalkozásunk mellett parányi tehetségünköt telt, kísérletet magunk is tettünk. Unum est faciendum et aliud non omittendum; mit az érintettem legfőbb határozatok is magokban foglalnak. Csak hogy, ha a szó életté válik, ezen oktatás is valóságosabb, gyakorlatiabb, áthatóbb és eredményesb lesz.

„Mind jól van ez, fogja talán egy-két collegám mondani; lesznek idővel, ha lesznek, hivatásukat nagyobb szeretettel átkaroló tanítók: de az itt-ott, vagy talán sürűbben is, mutatkozó égető szükségeket tekintve, addig várni bajos. Tapasztaljuk, hogy a helybeli igazgató s a

ker. fölügyelő nem sokat boldogul; emennek hivatalos látogatásai ha fölvilanyozzák is egykissé a tanítót, mi haszna? a mint lábát kihúzza az iskolából, — a tanító örülvén, hogy átesett a talán csak egy év múlva vissza-kerülő bajon, újra elkezd a régi nótát. A már most működő tanítókon nem könnyű, mint példa is van rá, kiadni.*) Hogyan segítsünk tehát a dolgon?“

Kétségkívül nagy kérdés. De a mi a szomszédom háztartásán segített, miért ne segítene az enyémen is? Igaz ugyan, van még saját házunk előtt is mit söpörnünk, de tagadni nem lehet, hogy sorainkban a lelki sz. gyakorlatok ha nemis roppant, de mindenesetre észrevehető jobbrafordulást idéztek elő. Miért nem lehetne e gyógyszert a tanítókra nézve is használatba venni? Már a külföldön sok megyében (Münster, Köln, Ermeland, Kulm, Hildesheim, Mainz, Luxemburg, Rottenburg, Limburg) s legújabbban Grácban is megtartattak, hiszszük nem eredmény nélkül. Ott a tanítók magok folyamodtak sz. gyakorlatokért a püspöki hatóságokhoz és a megyebeli összes tanítóknak majd fele, majd harmada vett bennök részt. — Nem titok ugyan előttünk, hogy más okon kívül a nagyobb távolságok és nyelvek különfélesége is nálunk némi nehézséget gördítnek életbe léptetésök elé. De a szeretet találékony. Merjük reményleni, hogy a püspöki székvárosi és budapesti tanítók, kedvezőbb helyzetök levén, mint sok másban, úgy a lelki szent gyakorlatok ohajtása- s megtartásában sem fogják magokat mások által megelőztetni hagyni. Ott lelkivezérré is könnyebb szert tenni. Qui quaerit invenit. Nem birjuk kimondani, mily lelkiörömmel olvastunk mi s nyilatkoztak előttünk többen a t. kegyestanító-rend pesti családja által a mult szünidő kezdetén tartott lelki sz. gyakorlatokról. Mily szép példa volt ez! —

Ha azonban ez kivihetlenné látszanék, van még egy másodrangú mód a tanítóknak a hivatásszeretetet fölébresztetni és nevelni, melyről később.

II.

„Ad partes ministerii s. rite explendas ipsumque rerum divinarum zelum in Curatis excitandum plurimum momenti habent Congregationes Districtuales“, mond egy, az esztergommegyei papsághoz intézett körlevél. S csakugyan melyikünkben nem örül a lélek, midőn megvirad a nap, mely bennünket egy koszoruba fűz, a külön működő tagokat a szeretet lelkében egy testté alakítja; hol buzgóságunk táplálékot nyer, kételyeink eloszlanak, aggodalmaink csillapodnak, gyarlóságunk támogattatik, aluszkonyságunkból fölébresztetünk s hibáinktól a testvéri szeretet megszabadít? — Kikkel is illendőbb, kikkel kelle-mesebb és tanulságosb társalkodnunk, mint hivaltár-

*) Pedig, mint, a mi dicséretünkre épen nem szorult, S o m o g y i Károlyunk egy helyen megjegyzi: „Egy oly hivatalt, melytől annyi ártatlan lélek földi s örökké tartó java függ, melynek hűségese betöltésétől várható csak egy egész község gyenge sarjadékjának, egy egész jövő nemzedéknek értelmi s nagy részben erkölcsi előmenetele, üdve is, — a tanító s népnevelő hivatalt nem lehet pusztá kenyerkeresési eszközzé alacsonyítani, és százak, ezerek jóllétét kockáztatni, hogy egy ember, ki kenyeret másképp is érdemelhetne, kényelmesebb ha mégis olyan (?) életet folytathasson.“

sainkkal? — Igen, a kormányilag megrendelt tanítói tanácskozmányokat ohajtanám én a tanítók hivatásszeretetének fölfokozására egy részben fölhasználtatni. Nem enyém s nem is új ezen eszme. Másutt már régen életbe léptették. Megpendítette nálunk Majer István „A magyar képezdek reform“-jában 111. s köv. lap., — s legujabban ki van fejtve a cs. kir. budai helytartói osztálynak 1855. jul. 10-én 7,804. sz. alatt kelt iskolai körlevelében, melylyel a tanítói tanácskozmányoknak nemcsak meg, de hogyan, mely irányban tartásáról is rendelkezik; és a mivel a nevelésügy barátait új hálára kötelezi le maga iránt, azokat egyáltalában minden — tehát még a falusi — tanítókra is kiterjeszti, (mert ugyan nem szükségesek-e mindenütt)? *) czéljokat abban tűzvé ki, hogy „az iskola és egyház, a tanítók és egyházi elöljárók közti viszonya legbensőbb elevenségre ébredjen; hogy a tanítóknak a hivatásszeretet fölbresztessék és tápláltassék.“ Méltán sajnáljuk, hogy a jeles körlevél hivatalos (német) nyelven levén írva, eredeti ihlettségében nem minden tanító által élvezhető. Az iskolai fölügyelő alesperes, magunkon tapasztaljuk, egyéb elfoglaltsága miatt nem fordíthat elég időt mindenkor a terjedelmes — kivált ily velős és azért több gondot igénylő — rendeletek fordítására. Kivonatokban pedig elvesztik hatásukat.

Szinte jól esik a jelenkor kath. gyakorlati paedagogusainak talán legjelesbikére, a trieri iskolai tanácsos Kellnerre hivatkozhatnunk. Ez „Volksschulkunde“-jában „a tanító személyisége, élete és törekvése“ című szakaszban a tudományos és gyakorlati folytonos mivelődés eszközei közé sorozza a tanítói tanácskozmányokat is, és rólok a fölhozottak szellemében tüzetesen értekezik. Közöljük e cikket részint kifejtéseül a szóbahozott eszmének, részint a tanácskozmányokra általában irányadóul, egyszersmind pedig a magyarul is megjelenendő munkából mutattványul.

„Van a tanító folytonos mivelődésének még egy eszköze, melyet pályatársával együtt levén fordíthat hasznára, s mely divatban is van mindenütt, hol a tanítók és elöljárók föladatakat jól megértették. Ezen egyetemes eszköz a tanítói tanácskozmányok, melyekről méltó bővebben szólnunk.

A mi czéljokat és hasznukat közlebből illeti, mindenekelőtt ki kell emelnünk, hogy az iskola és elöljárói s e szerint az egyház közti összeköttetést is elevenné tenni segítik, a testületi szellemet és hivatalsszeretetet a tanítóknak ébresztik és ápolják, sőt őket erkölcsi közösféletre s kölcsönösségre vezérlik, mi a testületi közbecsület érzetét emeli, s oda munkál, hogy az egyesek mind magok mind a testület mind mások iránt illető tisztelettel viseltesse-nek, s ennek folytán köztök bizonyos erkölcsi törvényszék alakuljon, melynek áldásos, de szelid hatását bármely fe-

gyelmi törvény sem képes pótolni. E mellett ne feledjük, hogy a tanácskozmányok még magukban természetes vezetőikben, az egyházi iskola-fölügyelőkben *) is hivatásuk szeretetét táplálni képesek, s ösztönözik őket, hogy az iskolával elméletileg és gyakorlatilag foglalkozzanak; közelebből megismertetik velök azon személyiségeket, melyeket szellemileg nemesbítni és termékenyekké tenni kötelességek.

De ha a tanácskozmányok hasznos volta felől csak gyéren emelkedik is kétely, mindamellett nem ritka eset, hogy tárgyaik nem jól választatnak meg; nem tudják t. i. az illetők: honnét vegyék és mikép kezeljék azokat, s ennélfogva egy részről tökéletes eredményre nem jutnak, másról pedig a buzgalom, mely kezdetben az ügy mellett lángolt, lassankint elernyed s végkép ki is alszik. Tehát legelőször is szükséges a tanácskozmányok gyakorlati oldalát vizsgálat alá venni s az utat, melyen haladniok kell, körülményesben kimutatni, valamint czélszerű tárgyaikat is szorosabban meghatározni.

(Folytatása köv.)

EGYHÁZI TUDÓSÍTÁSOK. Magyarország.

Eger, marczius 12. Hogy a közbő ellátva lenne oly férfakkal, kik annak boldogságát akár böles tanácsukkal, akár józan ítéletökkel, akár a vallást és a népet erkölcsileg kormányozva, akár a kedves hazát s az ezzel szoros összefüggésben levőket fegyverrel védve annak üdvét előmozdítanák, eléggé gondoskodtak őseink létre hozván ez apostoli országban a tudománytárakat, melyekbe szegény és boldog egyaránt léphet. Ily tudományok tárában fáradoznak tanodáink ifjai is. Fáradságuk és működésök közepette ismét egy félév folyt le, melynek végén egy nap összegyűjti a 326-ra menő tanodai ifjúságot a tanári karral együtt tanodánk helybeli igazgatója, ünneppé emelni akarván ama napot, melyen az ifjaknak a félévben tanúsított fáradságuk s szorgalmokról siker, soroztatásuk tudtul adatott, mely alkalommal az ifjúsághoz tartott szellemdús beszédében előadá, hogy ez uttal vagyon az ifjúságnak alkalma látni, ki mint vet, úgy arat; buzditotta egyszersmind a szorgalmasakat, hogy szorgalmukkal a második félévben

*) Azon vélemény, hogy a tanácskozmány vezetője, a szó szokott értelmében véve, csak gyakorlati iskola férfi lehet, egyoldalú s a tanítói hivatás és népiskola al fölfogásában alapszik. A képezde igazgató Ehrlich, pedig maga is gyakorlati iskolaférfit, úgy nyilatkozik utazási tapasztalataiban, hogy azon tanácskozmányok, melyeknek élén gyakorlati iskolaférfit állottak, soha sem voltak hosszú életűek. A vezető, ha természetes ügyessége túlbecsülésében nem szenved, már eléggé képes lehet megóvni a tanácskozmányt az egyoldalúságtól, különösen pedig a módszer- és szóhajhászástól, mely itt-ott ezen egész intézményt gyanúba hozta, s csak így bir majd a gyakorlati iskola-eljárás körül fölmerülő véleménykülönbségek irányában is előítélet nélkül s azon kellő elfogulatlansággal lépni föl és határozni, mely egyedül a szabad szemekkel nézésnek lehet eredménye. Csak ily állásu ember ismeri ki és tartja meg, ezerféle változásai közt is, az alapgondolatot és eszmét.

*) Utak akarván inditni jelen cikket, baráti kézből veszünk levelet, mely szerint csakugyan az alsó elemi iskolai tanítók is tartoznak tanácskozmányokat tartani s van már az alesperesek mint isk. fölügyelők számára is utasítás, melynek egy pontja különösen arra vonatkozik, hogy ezen tanácskozmányokban elnököljenek. Mi mindezekről hivatalosan még semmit sem tudunk.